

Uvedení tří antropologických knih z FHS

27.3.2025 - | Fakulta humanitních studií UK

Základní publikace shrnující význam antropologie jako vědní disciplíny, pojednání o příbuzenství i kolektivní monografie věnující se vztahu Bulharů a Čechů. Jde o tři nové antropologické knihy Co je antropologie (Thomas H. Eriksen), Příbuzenství v antropologické perspektivě (Ladislav Holý) a Češi v moderních bulharských dějinách (eds. Lenka Jakoubková Budilová, Marek Jakoubek), jejichž vznik podpořila FHS.

Ve čtvrtek 3. dubna od 17 hodin v Cafe Lajka proběhne křest všech tří publikací. Knihy bude možné na místě taky koupit.

Thomas H. Eriksen: Co je antropologie

Přední světový antropolog Thomas Hylland Eriksen představuje antropologii jako revoluční způsob přemýšlení o lidských společnostech. Kniha je perfektním vstupem do oboru nejen pro studenty, ale i pro čtenáře, kteří se s touto vědní disciplínou zatím blíže neseznámili. Eriksen poutavým způsobem nastiňuje historii antropologie a základní pojmy, jako je společnost, osoba, kultura či překlad. Přibližuje také metody terénního výzkumu a hlavní témata, jimiž se antropologové zabývají. Eriksen v knize Co je antropologie? přesvědčivě ukazuje, proč je antropologie jednou ze základních vědních disciplín a jak se její zjištění zrcadlí v mnoha současných debatách nejen o ekologii, identitě a podstatě lidství.

Ladislav Holý: Příbuzenství v antropologické perspektivě

Na stránkách Příbuzenství v antropologické perspektivě se Ladislavu Holému podařilo stručně, jasně a zároveň atraktivně shrnout antropologický diskurz studia příbuzenství a představit jej jako jednu z klasických, avšak stále významných oblastí antropologie. Kniha poslouží studentům i pokročilejším badatelům, protože na jedné straně představuje tradiční témata v antropologii příbuzenství, nevyhýbá se však ani teoretickým otázkám, týkajícím se samotné povahy příbuzenství. Ladislav Holý, který začínal svou akademickou dráhu v Praze, aby se přes afrikanistické výzkumy dostal do Velké Británie, kde vybudoval katedru antropologie v St Andrews, využívá v knize také data ze svých terénních výzkumů v Súdánu a Zambii. Čtenář je do studia příbuzenství uveden prostřednictvím konceptů, jako jsou rodové linie, postmaritální rezidence, plurální manželství či rodinné domácnosti. Holý však diskutuje také možnosti mezikulturního studia příbuzenství a velmi srozumitelně ukazuje, proč je představa příbuzenství jako odkazujícího k modelu biologické reprodukce z pohledu moderní sociální antropologie jen stěží udržitelná.

Lenka Jakoubková Budilová, Marek Jakoubek (eds.): Češi v moderních bulharských dějinách

Bulharsko je země, kde mají k Čechům z historických důvodů velice kladný vztah. Byli to totiž právě Češi – čeští inženýři, stavitelé, učitelé, průmyslníci, právníci a zástupci mnoha dalších profesí –, kteří po osvobození Bulharska z osmanské nadvlády (1878) pomáhali bratrskému slovanskému národu vybudovat jeho nový stát. Snad i proto patří problematika Čechů v (poosvobozeném) Bulharsku k tématům, kterým se česká historie a etnologie věnuje dlouhodobě, dalo by se říci tradičně. Kolektivní monografie Češi v moderních bulharských, vydávaná k počtě a odkazu Mirjam Moravcové

(1931–2023), tak ani nemůže jinak než navazovat na řadu starších publikací, přičemž její autoři na straně jedné sledují a rozvíjejí otázky, které již byly rozpracovány jejich předchůdci, na straně druhé pak otevírají i témata nová, doposud obvykle netematizovaná, ať již proto, že dříve přehlížená, anebo teprve nedávno objevená.

Pokud jde o témata „tradiční“, přinášejí následující stránky reprint sice stále ještě citované, přesto však již mírně pozapomenuté studie věnované přehledu působení českých osvětových a pracovníků a průmyslníků v Bulharsku od Bedřicha Duška, příspěvek mapující české průmyslové podniky v Bulharsku architekta působícího na pražské ČVUT Nikolaye Brankova, kapitolu věnovanou pozoruhodné osobnosti českého novináře Emila Čermáka, který je v Bulharsku, kde strávil přes dvě desetiletí, považován za „otce zpravodajství“, za níž stojí dlouholetý šéfredaktor a současný ředitel Lidových novin Veselin Vačkov, a příspěvek prezentující staré i nové poznatky o „českém“ cukrovaru v Gorné Orjachovici od autorské dvojice antropologů Marka Jakoubka a Terezy Lančové.

Exkurz za hranice tradičně pojednávaných oblastí představuje kapitola bulharského etnologa a bohemisty Vladimira Penčeva, prezentující interkulturní modely setkávání českých turistů u bulharského moře s Bulhary a jejich vlastí, studie věnovaná nejstarším dějinám jediné české vesnice v Bulharsku – Vojvodova z pera Konstantina Panajotova z Ústavu pro etnologii a folkloristiku bulharské akademie věd a příspěvek seznamující čtenáře s typologií současných českých komunit v Bulharsku od někdejší ředitelky Českého centra v Sofii Kateřiny Churtajevy. Celou kolekci pak uzavírá Ohlédnutí za balkanistickým dílem PhDr. Mirjam Moravcové, DrSc., které sepsal balkanista z Etnologického ústavu AVČR Jaroslav Otčenášek, a rozhovor o bulharistickém a balkanistickém díle M. Moravcové, který s touto badatelkou u příležitosti jejích 90. narozenin vedli Marek Jakoubek, Lenka J. Budilová a Vladimír Penčev.

Základní publikace shrnující význam antropologie jako vědní disciplíny, pojednání o příbuzenství i kolektivní monografie věnující se vztahu Bulharů a Čechů. Jde o tři nové antropologické knihy Co je antropologie (Thomas H. Eriksen), Příbuzenství v antropologické perspektivě (Ladislav Holý) a Češi v moderních bulharských dějinách (eds. Lenka Jakoubková Budilová, Marek Jakoubek), jejichž vznik podpořila FHS.

Ve čtvrtek 3. dubna od 17 hodin v Cafe Lajka proběhne křest všech tří publikací. Knihy bude možné na místě taky koupit.

Přední světový antropolog Thomas Hylland Eriksen představuje antropologii jako revoluční způsob přemýšlení o lidských společnostech. Kniha je perfektním vstupem do oboru nejen pro studenty, ale i pro čtenáře, kteří se s touto vědní disciplínou zatím blíže neseznámili. Eriksen poutavým způsobem nastiňuje historii antropologie a základní pojmy, jako je společnost, osoba, kultura či překlad. Přibližuje také metody terénního výzkumu a hlavní témata, jimiž se antropologové zabývají. Eriksen v knize Co je antropologie? přesvědčivě ukazuje, proč je antropologie jednou ze základních vědních disciplín a jak se její zjištění zrcadlí v mnoha současných debatách nejen o ekologii, identitě a podstatě lidství.

Na stránkách Příbuzenství v antropologické perspektivě se Ladislavu Holému podařilo stručně, jasně a zároveň atraktivně shrnout antropologický diskurz studia příbuzenství a představit jej jako jednu z klasických, avšak stále významných oblastí antropologie. Kniha poslouží studentům i pokročilejším badatelům, protože na jedné straně představuje tradiční témata v antropologii příbuzenství, nevyhýbá se však ani teoretickým otázkám, týkajícím se samotné povahy příbuzenství. Ladislav Holý, který začínal svou akademickou dráhu v Praze, aby se přes afrikanistické výzkumy dostal do Velké Británie, kde vybudoval katedru antropologie v St Andrews, využívá v knize také data ze svých terénních výzkumů v Súdánu a Zambii. Čtenář je do studia příbuzenství uveden prostřednictvím

konceptů, jako jsou rodové linie, postmaritální rezidence, plurální manželství či rodinné domácnosti. Holý však diskutuje také možnosti mezikulturního studia příbuzenství a velmi srozumitelně ukazuje, proč je představa příbuzenství jako odkazujícího k modelu biologické reprodukce z pohledu moderní sociální antropologie jen stěží udržitelná.

Bulharsko je země, kde mají k Čechům z historických důvodů velice kladný vztah. Byli to totiž právě Češi – čeští inženýři, stavitelé, učitelé, průmyslníci, právníci a zástupci mnoha dalších profesí –, kteří po osvobození Bulharska z osmanské nadvlády (1878) pomáhali bratrskému slovanskému národu vybudovat jeho nový stát. Snad i proto patří problematika Čechů v (poosvobozeneckém) Bulharsku k tématům, kterým se česká historie a etnologie věnuje dlouhodobě, dalo by se říci tradičně. Kolektivní monografie Češi v moderních bulharských, vydávaná k počtě a odkazu Mirjam Moravcové (1931–2023), tak ani nemůže jinak než navazovat na řadu starších publikací, přičemž její autoři na straně jedné sledují a rozvíjejí otázky, které již byly rozpracovány jejich předchůdci, na straně druhé pak otvírají i témata nová, doposud obvykle netematizovaná, ať již proto, že dříve přehlížená, anebo teprve nedávno objevená.

Pokud jde o témata „tradiční“, přinášejí následující stránky reprint sice stále ještě citované, přesto však již mírně pozapomenuté studie věnované přehledu působení českých osvětových a pracovníků a průmyslníků v Bulharsku od Bedřicha Duška, příspěvek mapující české průmyslové podniky v Bulharsku architekta působícího na pražské ČVUT Nikolaye Brankova, kapitolu věnovanou pozoruhodné osobnosti českého novináře Emila Čermáka, který je v Bulharsku, kde strávil přes dvě desetiletí, považován za „otce zpravodajství“, za níž stojí dlouholetý šéfredaktor a současný ředitel Lidových novin Veselin Vačkov, a příspěvek prezentující staré i nové poznatky o „českém“ cukrovaru v Gorné Orjachovici od autorské dvojice antropologů Marka Jakoubka a Terezy Lančové.

Exkurz za hranice tradičně pojednávaných oblastí představuje kapitola bulharského etnologa a bohemisty Vladimira Penčeva, prezentující interkulturní modely setkávání českých turistů u bulharského moře s Bulhary a jejich vlastí, studie věnovaná nejstarším dějinám jediné české vesnice v Bulharsku – Vojvodova z pera Konstantina Panajotova z Ústavu pro etnologii a folkloristiku bulharské akademie věd a příspěvek seznamující čtenáře s typologií současných českých komunit v Bulharsku od někdejší ředitelky Českého centra v Sofii Kateřiny Churtajevy. Celou kolekci pak uzavírá Ohlédnutí za balkanistickým dílem PhDr. Mirjam Moravcové, DrSc., které sepsal balkanista z Etnologického ústavu AVČR Jaroslav Otčenášek, a rozhovor o bulharistickém a balkanistickém díle M. Moravcové, který s touto badatelkou u příležitosti jejích 90. narozenin vedli Marek Jakoubek, Lenka J. Budilová a Vladimír Penčev.

<https://fhs.cuni.cz/FHS-1001.html?event=29677&lang=cz>